

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ו

Chana – a Woman of Prayer or a Sotah Impersonator?

I Shmuel ch. 1, Bemidbar ch. 5

Babylonian Talmud Berachot 31a-b

1. Sotah:

‘אם ראה תראה’,

אמר רבי אלעזר: אמרה חנה לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם,

אם ראה - מוטב, ואם לאו - תראה,

אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי,

וכיון שאסתתר ישקו משקו לי מי סוטה, ואין אתה עושה תורתך פלסתר (שקר),

שנאמר: ‘ונקתה ונזרעה זרע’ (במדבר ה' כח).

הניחא למאן דאמר אם היתה עקרה נפקדת - שפיר,

אלא למאן דאמר אם היתה יולדת בצער יולדת בריוח,

נקבות - יולדת זכרים, שחורים - יולדת לבנים, קצרים - יולדת ארוכים, מאי איכא למימר?

דתניא: ונקתה ונזרעה זרע - מלמד, שאם היתה עקרה נפקדת, דברי רבי ישמעאל;

אמר ליה רבי עקיבא: אם כן, ילכו כל העקרות כולן ויסתתרו, וזו שלא קלקלה נפקדת!

אלא: מלמד שאם היתה יולדת בצער - יולדת בריוח,

קצרים - יולדת ארוכים. שחורים - יולדת לבנים, אחד - יולדת שנים.

מאי אם ראה תראה - דברה תורה כלשון בני אדם.

2. Suspicion and Resolution

אמר רב המנונא: כמה הלכות גדולות אפשר ללמוד מהפסוקים של חנה:

‘וחנה היא מדברת על לבה’ - מכאן למתפלל צריך שיכוין לבו.

‘רק שפתיה נעות’ - מכאן למתפלל שיחתוך בשפתיו.

‘וקולה לא ישמע’ - מכאן, שאסור להגביה קולו בתפלתו.

‘ויחשבה עלי לשכרה’ - מכאן, ששכור אסור להתפלל,

‘ויאמר אליה עלי עד מתי תשתכרין’ וגו’ -

אמר רבי אלעזר: מכאן, לרואה בחברו דבר שאינו הגון צריך להוכיחו,

‘ותען חנה ותאמר לא אדני’ - אמר עולא ואולי רבי יוסי ברבי חנינא,

אמרה ליה: לא אדון אתה בדבר זה, ולא רוח הקודש שורה עליך, שאתה חושדני בדבר זה.

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ו

יש אומרים, כך אמרה לו: לא אדון אתה, האם אין שכינה ורוח הקודש גבך, שדנתני לכף חובה ולא דנתני לכף זכות, מי לא ידעת דאשה קשת רוח אנכי?

ויוין ושכר לא שתיתי - אמר רבי אלעזר: מכאן, לנחשד בדבר שאין בו שצריך להודיעו.

ואל תתן את אמתך לפני בת בליעל -

אמר רבי אלעזר: מכאן, לשכור שמתפלל כאלו עובד עבודה זרה,

כתוב כאן 'לפני בת בליעל', וכתוב שם 'יצאו אנשים בני בליעל מקרבך' (דברים י"ג),

מה להלן עבודה זרה, אף כאן - עבודה זרה.

ויען עלי ויאמר לכי לשלום -

אמר רבי אלעזר: מכאן, לחושד את חברו בדבר שאין בו שצריך לפייסו;

ולא עוד, אלא שצריך לברכו, שנאמר: 'וא-להי ישראל יתן את שלתך'.

3. Confrontation:

ואל הנער הזה התפללתי, -

אמר רבי אלעזר: שמואל מורה הלכה לפני רבו היה,

שנאמר: 'וישחטו את הפר וביאו את הנער אל עלי',

משום דוישחטו את הפר הביאו הנער אל עלי?

אלא, אמר להן עלי: קראו כהן, ליתי ולשחוט.

ראה אותם שמואל שהיו מחזרים אחרי כהן לשחוט,

אמר להם: למה לכם לחזר אחרי כהן כדי לשחוט? שחיטה בזר כשרה!

הביאו אותו לפני עלי,

אמר לו: מנין לך?

אמר לו: האם כתוב 'ושחט הכהן'? 'והקריבו הכהנים' כתוב (ע' ויקרא א' ה)!

מקבלה ואילך מצות כהונה; מכאן לשחיטה שכשרה בזר.

אמר לו: אמירה נכונה אמרת,

אבל, מורה הלכה בפני רבך אתה - וכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה.

באה חנה וצעקה לפניו: 'אני האשה הנצבת עמכה בזה' וגו'.

אמר לה: תניחי לי להענישו, ואתפלל שיהיה לך בן גדול ממנו.

אמרה ליה: 'אל הנער הזה התפללתי'.